

Klima- og miljøplan

Sandnes kommune

2021-2023

Handlingsdel

Innledning

Denne delen av klima og miljøplanen er utarbeidet på grunnlag av mål og strategidelen. I mål og strategidelen pekes det på utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlaget, og det er pekt på satsingsområder og definerte mål. På de fleste områdene er det behov for konkrete prioriteringer og innsats for å oppnå målsettingene.

Lovverket og sentrale føringer endres relativt raskt på klima og miljøområdet, og spesielt innenfor energi og klimagassreducerende tiltak endres både samfunnet og politikken raskt. Handlingsdelen er derfor gitt en varighet på i 3 år, fra 2021 til utgangen av 2023.

Handlingsdelen er en liste over tiltak og prioriterte arbeidsoppgaver som vil bidra til å nå målene i strategidelen. Tiltakene er satt opp i en tabell som følger samme tema- og kapittelinndeling som mål- og strategidelen. Handlingsdelen vil fungere som en prioritert arbeidsliste i organisasjonen. Tiltak som krever økt finansiering, må meldes inn som del av økonomiplanprosessen.

Sandnes kommune er gjennom lovverket forvaltningsmyndighet på mange områder som berører miljø. Det vil være et omfattende arbeid å utarbeide en tiltaksliste som også inneholder alle de lovpålagte oppgavene kommunen har. De tiltakene som er med i handlingsplanen er tiltak utover det kommunen er pålagt gjennom lovverket, men som vil være viktige for å nå målene som er satt på klima- og miljøområdet. Handlingsdelen vil være en hjelp til å konkretisere og prioritere innsatsen. Tiltakene tar utgangspunkt i de virkemidlene som kommunen sitter på. I noen grad er det pekt på tiltak der kommunen er samarbeidsaktør eller pådriver.

Tiltak konkretisert i andre planer

For noen av temaene er det i dag vedtatte handlingsprogram. Det gjelder blant annet for støy, der kommunen har vedtatt en egen handlingsplan. For friluftsliv er tiltak også konkretisert i «Aktive Sandnes» kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2028. I handlingsplanen til miljøplanen henvises det til disse planene, men denne planen konkretiserer og prioriterer i liten grad tiltak innenfor disse temaene.

Kommunens innsats for å oppnå utslippsreduksjoner av klimagasser rettes i stor grad mot transport. Konkrete tiltak for å fremme gange og sykkel knyttes i hovedsak opp mot bymiljøpakken. I handlingsdelen blir det vist til dette arbeidet, og det er i liten grad prioritert konkrete prosjekt.

Ansvar for gjennomføring

I planen er gjennomføringsansvaret for de ulike aktivitetene avklart. Mange av tiltakene forutsetter at flere fagavdelinger samarbeider. I tabellen er det konkretisert hvilket virksomhetsområde som vil være ansvarlig for tiltaket, men det er også markert med understreking hvilken avdeling som er utfører og som dermed får koordineringsrollen.

Prioritering og fremdrift

Dersom det skal oppnås høy måloppnåelse, vil en måtte gjennomføre tiltakene innenfor handlingsplanens tidshorisont. I handlingsdelen er det likevel angitt en prioritering fra 1-3, der 1 indikerer tiltak med høyest prioritet. Prioriteringen er fortatt ut fra hvilken effekt en venter av tiltaket, og forutsetninger for at tiltaket skal bli realisert. Usikkerhet i forhold til finansiering innebærer at noen tiltak som kan gi god effekt likevel er gitt lavere prioritet.

Finansiering

Tiltakslisten er relativt omfattende, og de fleste tiltakene vil innebære økt ressursbehov. Der det ikke er angitt finansiering legges det til grunn at tiltakene vil kunne gjennomføres innenfor dagens budsjetter. I tabellen er det konkret angitt hvilke tiltak som innebærer behov for økte kommunale bevilgninger. Det legges opp til at det arbeides videre med å avklare kostnad og at disse tiltakene håndteres gjennom økonomiplanen, eller den ansvarlige fagavdeling må legge frem egen sak for politisk behandling. For noen av tiltakene er det angitt behov for ekstern finansiering. Klima og miljøplanen vil da være grunnlag for søknader om eksterne prosjektmidler.

1. Klima						
1.1 Klimagassutslipp						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Reduserte CO₂ utslipp fra transport Økte sykkelandeler, kollektivtilbud, økt gange	Følge opp bymiljøpakken Nord - Jæren: <ul style="list-style-type: none"> • Planlegge gangprosjekt i sentrum • Planlegge gangprosjekt langs bussveien • Etablere tellepunkter for sykkel • Ruste opp hovednett for sykkel og ha høy standard på drift og vedlikehold. • Styrke bysykkelordningen 	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan, PIV	Bymiljøpakken	1	løpende
	Revidere fagnotat lokal transport og mobilitet	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021
	Utarbeide byromsstrategi	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan Plan	Ekstern finansiering /budsjettmidler	1	pågår
	Etablere låsbare sykkelplasser på ruten	Byutvikling og teknisk	PIV		2	2021
	Informasjon og kampanjer for å få flere til å sykle og fremme en trygg sykkelkultur	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler HjemJobbHjem	3	2021 →
	Tilrettelegge for sikker sykkelparkering for ansatte og brukere av kommunale bygg	Eiendom	Eiendom	Budsjettmidler	3	2021 →

	Dialog om forbedringsmuligheter med Kolumbus og regionale myndigheter	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		3	2021
	Bedre tilgjengeligheten for bilfri tilkomst til friluftsområdene, arbeide for å få etablert busstilbud til Gramstad i helgene	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		3	2021 →
	Stimulere til etablering av ladeinfrastruktur i alle områder for bebyggelse og anlegg.	Byutvikling og teknisk	Plan		1	løpende
	Årlig vurdere behov for å etablere ladepunkt på offentlige parkeringsplasser	Byutvikling og teknisk	Sandnes parkering		2	løpende
	Avklare behov og tilrettelegge ladepunkt for elsykler ved knutepunkt	Byutviklings og teknisk	Samfunnsplan/Plan/PIV		1	løpende
Barnehagetilbud nær bolig	Prioritere barn i nærområder Vekt ved opptak	Oppvekst barn og unge	Oppvekst barn og unge		1	2021 →
	Sikre tilstrekkelig antall barnehager/tomter i alle bydeler og nye utbyggingsområder (ved kommuneplanrullering)	Oppvekst barn og unge	Oppvekst barn og unge, Sandnes Tomteselskap, Plan, Samfunnsplan		2	løpende
Arealutvikling	Skaffe oppdatert statistikk og analyser om arealutvikling og bosettingsmønster i kommunen.	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		1	løpende
	Fortsatt satsing på sentrum og lokalsenterutvikling, sammen med moderat vekst i bydelene.	Byutvikling og teknisk, Eiendom, Sandnes Tomteselskap	Eiendom, Sandnes Tomteselskap, Plan		1	løpende

	Kartlegge behov og avsette tomter for offentlige areal og tjenestetilbud i senterområder	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan, Plan, Eiendom		2	Løpende
	Utarbeide analysemetode for å vurdere klimakonsekvens av arealinnspill (avklaring i planprogram ny kommuneplan)	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2021 →
Reduserte utslipp fra landbruket	Vektlegge transportbehov i behandling av konsesjon og jordreiesaker	Kultur og næring	Landbruk		1	løpende
	Være pådriver for flere søknader til regionalt miljøprogram	Kultur og næring	Landbruk	Budsjettmidler	1	løpende
	Informere og veilede om driftsmåter og tilskuddsordninger som reduserer tap fra jord og bidrar til mer miljøvennlig gjødselhåndtering	Kultur og næring	Landbruk	Budsjettmidler	2	løpende
Ta initiativ til reduserte utslipp fra IVAR sitt forbrenningsanlegg for avfall	Være pådriver for CO ₂ rensing på forbrenningsanlegget på Forus	Kommunestyret gjennom eierskap	Rådmannen		3	
1.2 Klimatilpassing						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Økt kunnskapsgrunnlag	Gjennomføre utredninger om flom Stangelandsvassdraget	Byutvikling og teknisk	<u>VAR</u>		1	2021

	Skaffe kunnskap om ras og skred Fremskaffe kunnskap som grunnlag for å definere fareområder	Organisasjon	Beredskap	Ekstern finansiering	1	2021 →
	Delta i nasjonale og regionale nettverk	Aktuelt for flere tjenesteområder		Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	Løpende
	Utrede muligheter for flommålingsutstyr	Byutvikling og teknisk	VAR		3	2021 →
	Flomsonekartlegging i Figgjoelva	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u> , VAR deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2021
	Utrede fremtidige løsninger for å møte stormflo	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u> , plan og VAR deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2023
Planlegge og iverksette tiltak	Kvalitetssikre hensynssoner og fareområder i ny kommuneplan	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u> , beredskap deltar (ved kommuneplan-rullering), Geodata		1	2023 →
	Åpning av Storåna	Byutvikling og teknisk	Plan, PIV, VAR		1	pågår
	Lage handlingsplan for klimatilpassingstiltak i sentrum	Byutvikling og teknisk	<u>Plan</u> , Beredskap, PI og VAR deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021 →
2. Natur						
2.1 Naturmangfold, viltforvaltning og fiske						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Oppdatere kunnskapsgrunnlaget	Kartlegge Ålegrasenger (i kystsonen)	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Ekstern finansiering budsjettmidler/	2	2021
	Kartlegge rødlistearter knyttet til gamle løvtrær i byområdet	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u> , Samfunnsplan deltar	Ekstern finansiering	2	2023

	Kartlegge rikmyrer og evt andre viktige eller utvalgte naturtyper	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u> , Samfunnsplan deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2022
	Kartlegge restareal i kulturlandskapet i kjerneområdet for landbruk	Byutvikling og teknisk		Ekstern finansiering	3	2021
	Kartlegge områder med verdifullt kulturlandskap langs Lysefjorden og i Frafjordheiene	Byutvikling og teknisk		Ekstern finansiering	3	2023
	Tilrettelegge oppdatert kunnskapsgrunnlag om utbredelse og viktige områder for vilt	Byutvikling og teknisk		Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2022
	Innarbeide villreinområder i ny kommuneplan	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		1	2022
Synliggjøre kunnskaps grunnlaget /samordne kommunal praksis	Oppdatere databasene og gjøre dem tilgjengelige for kommunens saksbehandlere	Byutvikling og teknisk	Geodata, Samfunnsplan og PIV deltar, Teknisk, Plan, Byggesak, Landbruk		1	2021
	Intern kompetanseheving	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u> , Samfunnsplan og plan deltar		2	2021
	Medvirke og tilrettelegge informasjon om konsekvensutredning (KU)	Byutvikling og teknisk	<u>Plan</u> , Samfunnsplan og Geodata deltar		2	2021
Sikre helhetlig planlegging og arbeid med biologisk mangfold	Sammenstille tilgjengelig kunnskap og peke ut områder av ulik verdi/viktighet og lage generelle retningslinjer for forvaltning	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2022 →

	Kartlegge utbredelse av fremmede arter, utarbeide strategi og handlingsplan Gjennomføre tiltak	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering	1	2021 →
	Gjennomføre skjøtselstiltak i verdifulle, kartlagte kulturlandskap, som Lysefjordområdet og Frafjordheiene	Byutvikling og teknisk	PIV Landbruk	Ekstern finansiering	3	2022
	Vurdere krav om insektsvennlige planter i godkjenning av tekniske planer	Byutvikling og teknisk	PIV		1	2021 →
	Bevare områder med naturlige vegetasjon i bebygde områder	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan, Plan		1	løpende
	Innarbeide hensyn til insekter i driftsmaler for grøntanlegg og veianlegg	Byutvikling og teknisk	PIV		1	2021
	Sette opp insekthotell	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021 →
	Etablere insektvennlige biotoper i parker og grøntanlegg	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021 →
Bevare inngrepsfrie områder	Forbedre fremstilling av kunnskapsgrunnlaget og hensynta dette i planer og forvaltning	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan, Geodata, Kommunens øvrige avdelinger		1	2021, løpende
Forvaltningstiltak	Gjennomføre habitatsbedrende tiltak i Eideåna og Storåna i samarbeid med Jeger og fiskeforening.	Byutvikling og teknisk	VAR, PIV	Ekstern finansiering, budsjettmidler	2	2021 →

	Sikre at det avsettes nok areal, til rotsone og trekrone i nye område- og reguleringsplaner.	Byutvikling og teknisk	<u>Plan.</u> PIV og VAR deltar		2	2021
	Gjennomgå / kvalitetssikre kart over grønne undervisningsområder	Byutvikling og teknisk	<u>PIV,</u> Geodata		2	2023
2.2 Strandsonen						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Styrke forvaltning og kunnskaps-grunnlaget	Tilrettelegge publisering av verdikartlegging i strandsonen og relevante databaser	Byutvikling og teknisk	Geodata		1	2021
	Fastsette byggegrense i strandsonen	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		1	Pågår
	Opprydding i verdifulle områder	Byutvikling og teknisk		Ekstern finansiering	3	Vurderes
Tilrettelegging for allmenn tilgjengelighet og bademuligheter i nye områder	Samarbeid med grunneiere om tilrettelegging i nye områder	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	Løpende
Kartlegging av badeplasser	Oppdatering av kart for badeplasser, supplere med områder i Forsand	Byutvikling og teknisk	<u>PIV,</u> Samfunnsplan, Geodata		2	2021
2.3 Jordvern						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Øke kunnskap om omfang av areal som bygges ned	Overvåke omdisponering av matjord og rapportere årlig til bystyret	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan,</u> Landbruk og Geodata deltar		1	løpende

	Kartlegge nedbygging av landbruksjord i LNF- områder	Byutvikling og teknisk, Kultur og næring	Byggesak, Landbruk deltar	Budsjettmidler	2	2022
	Gjennomgå omfang, praksis og konsekvens av bruksendringer	Byutvikling og teknisk	Byggesak, landbruk deltar	Budsjettmidler	2	2022
Fastsette / vurdere jordvernmål	Vurder mål for omdisponering i ny kommuneplan (ved kommuneplan rullering)	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		2	2023

3. Forurensing

3.1 Vann

Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Fremskaffe kunnskap om vannkvalitet og miljøtilstand i vannforekomster	Videreføre overvåkningsprogrammet for økologisk tilstand i ferskvann i samarbeid med de andre kommunene i Jæren Vannområde og Ryfylke vannområde	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u> VAR,		1	løpende
	Etablere overvåkningsprogram for vannforekomster i Forsand i samarbeid med Ryfylke vannområde	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan,</u> VAR		1	2021
	Videreføre lokalt overvåkingsprogram for næringssalter i bekker og prøvetaking i regi av bekkelagene	Byutvikling og teknisk	VAR		1	løpende
	Videreføre arbeidet med måling av badevannskvalitet og utvide med	Helse og velferd	Kommuneoverlegen		1	løpende

	nye badeplasser, supplere med målinger i Forsand					
	Kartlegge forurensning fra veianlegg (sammen med Vegvesenet)	Byutvikling og teknisk	VAR	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2022
	Automatisere måling av partikler. Bidra i nettverk for utvikling av automatisk partikkelmåling	Byutvikling og teknisk	VAR	Ekstern finansiering / budsjettmidler	3	uavklart
	Utarbeide oppfølgingsplaner for Storåna, Figgjo og Grunningen	Byutvikling og teknisk	VAR, Samfunnsplan og Landbruk deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021- 2023
Gjennomføre tiltak i utvalgte vassdrag	Gjennomføre tiltak i prioriterte vassdrag identifisert i handlingsplaner og oppfølgingsplaner	Byutvikling og teknisk	VAR, Landbruk, samfunnsplan og plan deltar		2	løpende
	Identifisere og gjennomføre tiltak i Storåna	Byutvikling og teknisk, landbruk deltar	VAR, Samfunnsplan og Landbruk deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021-2025
Ivareta vannmiljøet i arealforvaltningen	Vurdere fastsetting av kantsone i ny kommuneplan	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u> , plan, PIV		2	2021 →
	Vurdere soneinndeling Verna vassdrag i Espedalsvassdraget	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u>		2	2022
Redusere avrenning fra urbane flater og veg	Identifisere urbane områder med stor avrenning av forurensende stoff og gjennomføre tiltak	Byutvikling og teknisk	PIV VAR	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	2021
	Vurdere sensorovervåking av sandfang	Byutvikling og teknisk	PIV		1	2021

Redusere avrenning av mikroplast til marint miljø	Undersøke forekomst av mikroplast i sandfangkummer	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u> VAR	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021
	Tømme sandfangkummer med en frekvens på en bydel årlig	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler	2	løpende
Redusere avrenning fra spredte avløp	Lage saneringsplan for spredt avløp	Byutvikling og teknisk	VAR		1	2021
	Gjennomføre sanering av spredt avløp	Byutvikling og teknisk	VAR		2	2021-2027
Redusere utslipp fra landbruksareal	Restriktiv praktisering av dyrking av myr, jfr vedtatt forskrift.	Kultur og næring	Landbruk		1	løpende
	Motivere til gjødselsfrie områder nær verna vassdrag/vannmiljø	Kultur og næring	Landbruk		2	løpende
	Bidra til mer miljøvennlig håndtering av husdyrgjødsel gjennom veiledning og tilskuddsforvaltning	Kultur og næring	Landbruk		2	løpende
	Økt innsats for å inngå miljøavtaler	Kultur og næring	Landbruk		2	løpende
	Oppfølging av frivillige tiltak i landbruket	Kultur og næring	Landbruk		2	løpende
	Bidra til å utvikle prosjekt og gjennomføre tiltak knyttet til landbruksavrenning.	Kultur og næring	Landbruk	Ekstern finansiering/ SMIL- ordningen	2	løpende
	Økt innsats med tilsyn av gjødsellager	Kultur og næring	Landbruk	Budsjettmidler	3	løpende
	Kartlegge forurensning fra store gårdsbruk til vannmiljø i kommunen	Kultur og næring	<u>Landbruk</u> , VAR deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2022
	Vurdere rammer for landbruksdrift i sårbare vassdrag	Kultur og næring	<u>Landbruk</u> , VAR		1	2022

Kalking	Videreføre arbeid med kalking	Byutvikling og teknisk	<u>VAR</u>	Ekstern finansiering	1	pågår
Bedre miljøtilstand i regulerte vassdrag	Arbeide for å revidere konsesjonsvilkårene for Stølsåna (i samarbeid med Ryfylke vannområde)	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan, PIV, VAR</u>		2	2021
	Arbeide for å revidere konsesjonsvilkårene for Flørli (i samarbeid med Ryfylke vannområde)	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan, PIV, VAR</u>		3	2023
3.2 Støy						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Tiltak for å ivareta og redusere støybelastning er ellers fastsatt i Handlingsplan mot støy i Sandnes kommune 2018-2023						
3.3 Radon						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Informasjon til innbyggerne	Annonser med oppfordring om å foreta målinger	Helse og velferd	Kommuneoverlegen		1	Løpende
Bidra til målinger	Avtaler med firma som kan foreta målinger					
Iverksette tiltak i kommunale bygg	Foreta målinger i alle kommunale bygg. Nye målinger vurderes hvert 5. år. Stille krav om sporfilmmålinger	Eiendom	Eiendom		1	Løpende
	Iverksette tiltak ved overskridelse av grenseverdier	Eiendom	Eiendom		2	Løpende

3.4 Luftforurensing						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Overvåke luftkvalitet og gi informasjon	Samarbeide med nabokommuner om måling og overvåking	Byutvikling og teknisk	VAR		1	løpende
	Månedlig kvalitetssikring og rapportering av måledata til den nasjonale luftkvalitets-databasen					
	Ha lett tilgjengelig link til «Luftkvalitet i Norge» og sørge for gode grunnlagsdata til modellen	Byutvikling og teknisk	VAR, plan må bidra med data inn i modellen		1	Løpende
	Bidra i nettverk for utvikling av nye verktøy som visualiserer luftkvalitet	Byutvikling og teknisk			3	uavklart
	Det skal i perioden vurderes etablert en egen målestasjon for luftkvalitet i Sandnes kommune.	Byutvikling og teknisk	Kom inn ved politisk behandling i kommunestyret			
Tiltak for å bedre luftkvalitet	I samarbeid med staten eller fylkeskommunen sette i verk midlertidige eller permanente trafikkregulerende tiltak	Byutvikling og teknisk	VAR, beredskap og øvrige avd. deltar	Evt. ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	løpende
	Økt renhold av veger	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler	1	2021
Implementere miljøvern departementets retningslinje for luftkvalitet i forvaltningen	Etablering av saksbehandlingsrutiner	Kommunen som helhet	Samfunnsplan, plan og øvrige avd. involveres		1	løpende
	Intern opplæring					

3.5 Massehåndtering						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Utrede volum og behov for deponi	Innarbeides som tema i planstrategi og planprogram. Følges opp i forbindelse med kommuneplanrullering	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		2	pågår
Bidra til rutiner og avklare områder for masseuttak og mellomlagring	Sikre områder for massehåndtering og mellomlagring i forbindelse med større utbygginger.	Byutvikling og teknisk	<u>Plan</u> , byggesak deltar	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	2021
Jevnlig tilsyn med masseuttak og deponi	Tilsyn med masser, størrelse, avslutning og avrenning	Byutvikling og teknisk	Byggesak: størrelse på fylling VAR: avrenning		1	Løpende
Innarbeide krav om sortering og bruk av gjenbruksmasser i kommunale anbud	Innarbeide standard i kommunale anbud og i kommunens prosjekt Konkretisere krav i offentlige anbud	Organisasjon Eiendom Byutvikling og teknisk	<u>VAR, anskaffelser, bydrift, Sandnes eiendom</u>		1	2020
3.6 Avfall og plast						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Tiltak for å redusere avfallsmengder	Støtte til avfallsminimerende tiltak	Byutvikling og teknisk	VAR		1	Løpende
	Støtte til hjemmekompostering	Byutvikling og teknisk	VAR		2	Løpende
	Reparasjonskafe	Byutvikling og teknisk	VAR		2	2020 →

Tiltak for å bedre håndtering av avfall	Vurdere nye ordninger for å øke andel nedgravde avfallsløsninger	Byutvikling og teknisk	VAR		1	2021
	Økt satsing på tilsyn av husholdningslignende næringsavfall	Byutvikling og teknisk	VAR		2	uavklart
	Vurdere strengere krav til ettersortering av usortert kommunalt næringsavfall og kommunalt husholdningsavfall	Byutvikling og teknisk	VAR		3	uavklart
Tiltak for å redusere problem med søppel på avveie	Etablere en miljøpatrulje i AKS som bestiller og kompetanseorgan for håndtering av søppel på avveie og ryddeaksjoner. Utforske mulighet for å involvere skoler og elever i enda større grad i søppelplukking.	Byutvikling og teknisk	<u>VAR</u> , AKS deltar	Budsjettmidler	1	2021
	Videreføre henteordning- «hentavfall.no»	Byutvikling og teknisk	VAR		1	Løpende
	Vårryddeksjoner i som innbefatter rydding av marint avfall,	Byutvikling og teknisk	<u>VAR</u> AKS		1	2021
	Etablere ordning for gratis levering av marint avfall	Byutvikling og teknisk	VAR	Budsjettmidler	2	2021
Redusert avrenning av plast og andre partikler fra vei og eiendommer	Utrede kommunens muligheter til å redusere utslipp av mikroplast og annen plast på avveie.	Byutvikling og teknisk	VAR		2	2021
	Rutinemessig tømming av sandfangkummer	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler	2	løpende
	Eablering av oppsamlere av gummigranulat Teste ut baner uten granulat	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler	2	2022

	Undersøkelse av plast i sandfangkummer	Byutvikling og teknisk	PIV	Budsjettmidler	3	2022
Tiltak for å redusere plastavfall fra landbruket	Informere om og følge opp ansvar og tiltak knyttet til håndtering av landbruksplast i kommunen	Kultur og næring	Landbruk		2	løpende
Avfallsfrie byggeplasser	Være pådriver i arbeidet med å få til avfallsfrie byggeplasser i regionen og på landsbasis. Øke gjenvinningsgraden.	Eiendom	Sandnes Eiendom	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	løpende

4. Friluftsliv

4.1 Sandnesmarka og regionale friluftsområder

Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Kunnskap og forvaltning	Tilrettelegge resultat av verdikartlegging	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan,</u> Geodata		1	pågår
	Gjennomføre verdikartlegging i Forsand	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan,</u> PIV, Geodata	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	pågår
	Sikre viktige friluftsliv- og grøntareal gjennom oppkjøp, fortrinnsvis i bynære områder	Byutvikling og teknisk	<u>PIV,</u> Samfunnsplan	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	Løpende
	Innarbeide større verneområder i ny kommuneplan. Implementere retningslinjer i Heiplanen.	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u>		1	2023
	Utarbeide retningslinjer og rutiner for søknader om motorferdsel	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u>		2	2021

	Digitalisering/innovasjon med tanke på bedre informasjon og tilbud til publikum.	Byutvikling og teknisk	PIV		2	2021
	Innarbeide mer utfyllende informasjon om fiske i revidert friluftskart og i digital løsning.	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	2021
Tilrettelegging / skjøtsel	Tilrettelegge flere områder i tråd med tiltak fastsatt i «Aktive Sandnes» kommunedelplan for Idrett, Fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2028	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	Løpende
	Videreutvikle Alsvik natursenter i samarbeid med foreninger og naboer	Byutvikling og teknisk	PIV		2	2023
	Øke parkeringskapasiteten ved mye besøkte utferdsmål	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	Løpende
	Videreføre arbeidet med skjøttsplaner og driftsavtaler. Sikre at kommunens friluftsanlegg er i den kvalitet som er definert av kulturdepartementet	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	Løpende
	Samarbeide med Stavanger turistforening om informasjon og tilrettelegging i Øvre Gramstad-Dalsnuten - Lifjell	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	Løpende
	Samarbeid med Forsand turlag om tilrettelegging	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	2	løpende

	Utvikle eksisterende og nye turområder i samarbeid med aktuelle grunneiere.	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	Løpende
	Arbeide for å etablere tursti Fjogstad- Riska/ Hogstad	Byutvikling og teknisk			3	2022
	Vi vil samarbeide tett med friluftsrådene om sikring, tilrettelegging og drift.	Byutvikling og teknisk	Kom inn under politisk behandling i kommunestyret			
Revidere markagrense	Gjennomgå markagrense og retningslinjer for marka i forbindelse med rullering av kommuneplan	Byutvikling og teknisk	<u>Samfunnsplan</u>		1	2021
4.2 Friluftsliv i nærmiljøet						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Sikre gode uterom/friluftsliv i nærmiljøet	Utarbeide byromsstrategi	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	Pågår
	Tilrettelegge flere uterom i tråd med tiltak fastsatt i «Aktive Sandnes» kommunedelplan for Idrett, Fysisk aktivitet og friluftsliv 2018-2028	Byutvikling og teknisk	PIV		1	Løpende
	Styrke grønne forbindelser. Etablere sammenhengende forbindelse mellom Sandvedparken og Langgata gjennom Haakon 7. gate og Jærveien	Byutvikling og teknisk	<u>Plan og PIV,</u> Utbyggere Sandnes tomteselskap involveres	Tilskudd utbygger (rekkefølgetiltak) budsjettmidler/ ekstern finansiering Bymiljøpakken	2	Perioden 2020-2023

	Utarbeide prioritering og handlingsplan for sikring/ kjøp av areal for urban grønnstruktur	Byutvikling og teknisk	<u>PIV</u> Samfunnsplan, Plan		2	2021
	Gjennomføre barnetråkkregistreringer i prioriterte bydeler	Byutvikling og teknisk	PIV		2	2021
	Etablere tursti rundt Frøylandsvannet	Byutvikling og teknisk	PIV		2	Uavklart
	Opparbeide og oppgradere grønnstruktur og lekeareal	Byutvikling og teknisk	PIV		2	Løpende
	Bedre forhold for bading Bygge stupetårn ved Ulsneset	Byutvikling og teknisk	PIV		3	2023
	Utvide og oppruste eksisterende turveier med lys i prioriterte bydeler	Byutvikling og teknisk	PIV	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	Løpende
Kunnskap og samarbeid	Etablere nærturer/ byrunder med merking i samarbeid med Stavanger turistforening/Sandnes turlag	Byutvikling og teknisk	PIV		2	Løpende
	Tilrettelegge resultat av verdikartlegging og Temakart Grøntstruktur og hovedforbindelser for gående	Byutvikling og teknisk	<u>Geodata</u> , Samfunnsplan	Budsjettmidler	1	2021

5. Miljøfyrtårnet Sandnes

5.1 Miljøledelse

Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Bevisstgjøring i organisasjonen	Innarbeide vurdering av konsekvenser for klima og miljø i saker rådmannen legger frem, der dette er relevant.	Rådmannen	Alle		1	2020 -
	Vurdere om ansvar for klima- og miljøarbeidet skal tydeliggjøres og samles for å styrke gjennomføring	Rådmannen			1	2020-
Utrede rammer for klimabudsjett	Avklare rammer og omfang av klimabudsjett	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan		1	2021
Utarbeide klimagassregnskap	Utarbeide klimabudsjett	Rådmannen		Ekstern finansiering/ budsjettmidler	1	2022
Utvikle og øke innsatsen om miljøsertifiseringsordningen	Lage en oversikt over status for kommunale enheter i miljøfyrtårnordningen	Organisasjon			1	2019-løpende
	Revisjon av virksomheter som er sertifiserte	Organisasjon			1	2019
	Identifisere satsingsområder og tiltak	Kommunaldirektører			1	2019-løpende
	Sertifisere kommunens virksomheter i tråd med vedtatt fremdriftsplan for miljøfyrtårnarbeidet	Organisasjon	Aktuelle ledere involveres		2	løpende
	Utarbeide miljørapport klimagassregnskap	Organisasjon			2	2019-løpende

	Gi god informasjon om miljøsertifiseringsordningen	Organisasjon	Aktuelle ledere involveres		2	løpende
	Legge til rette for balansert kosthold og redusere matsvinn i kommunale kantiner og foretak	Helse og velferd	Kantiner, sykehjem, Sandnes matservise		2	2020 →
Reduserte utslipp fra transport i kommunal regi	Videreføre og bidra til å videreutvikle Hjem jobb hjem	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan	Budsjettmidler Bymiljøpakken	1	Løpende
	Tilrettelegge for økt bruk av videokonferanser	Organisasjon	Kommunes øvrige virksomheter		1	2020 →
	Utarbeide grønn reisestrategi	Organisasjon			1	2020
	Deltakelse i aktivetskampanjen dytt.no	Byutvikling og teknisk	PIV		1	2020
	Utrede ordninger for lading av elsykler og elbiler på kommunale bygg	Byutvikling og teknisk			2	2020
	Motivasjonstiltak for helse- og miljøvennlig transport hos ansatte i Sandnes kommune	Byutvikling og teknisk			2	Løpende
	Utrede fossilfrie alternativ og gjennomføre anbudsrunder for kommunale kjøretøy, inkl. tunge kjøretøy	Byutvikling og teknisk	Bydrift Anskaffelser		1	2021
	Være pådriver for å oppnå fossilfrie byggeplasser	Byutvikling og teknisk Sandnes Eiendom	Bydrift, Sandnes Tomteselskap, Eiendom	Budsjettmidler	2	2020 →
	Investeringsplan for tunge kjøretøy	Byutvikling og teknisk	Bydrift		3	2020 →
Økt satsing på biokull	Innføre standardkrav om bruk av biokull i kommunale anlegg	Byutvikling og teknisk	Stab, PIV		1	2021

	Videre drift og utvikling av dagens biokullanlegg	Byutvikling og teknisk	Stab		1	2021
	Utvide anlegget for biokullproduksjon	Byutvikling og teknisk		Ekstern finansiering	3	2022
5.2 Anskaffelser						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Rutiner for innkjøp	Revidere strategi for anskaffelser.	Økonomi	Anskaffelser		1	2022
	Stille krav til miljøsertifisering av leverandører i nye større rammeavtaler der det er hensiktsmessig	Økonomi	Anskaffelser		1	2021
	Etablere rutiner for oppfølging av miljøkrav i leveranser og byggeprosjekt	Alle virksomhetsområder			1	Løpende
	Søke å benytte DigDir sine miljøveiledere for anskaffelser.	Økonomi	Anskaffelser		2	løpende
Utslippsfrie kjøretøy	Kommunen skal benytte seg av transportløsninger som har elektrisk drivlinje der hvor det ikke gir økonomiske og eller praktiske ulemper	Økonomi	Anskaffelser	Evt. budsjettmidler	1	2021
Krav til avfall	Stille krav om at Kommunenes egne virksomheter ikke skal benytte engangsartikler ved matservering i virksomhetenes lokaler	Helse og velferd	Sandnes Matservice og virksomhetsledere		1	2021

	Vurdere å stille strengere krav enn minstekrav i lov og forskrift ift. sortering av avfall.	Økonomi	Anskaffelser		2	2021
5.3 Drift og kommunale bygg						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Ha kunnskap om energibruk i kommunale bygg	Kartlegge kommunale bygg i Forsand	Eiendom	Eiendom PA/ forvaltning		1	2021
Stille krav om miljøvurdering riving/ nybygg	Stille krav om LCC – beregninger (livsyklus kostnader).	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		1	2021
	Utredning vedr. miljøsertifiseringsordning som bør velges.	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		1	2021
	Vurdere klimafotavtrykk, utarbeide digital beregningsmal.	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		2	2021
Utvikle kombinasjonsbygg	Utredning/handlingsplan.	Eiendom	Eiendom Utvikling		2	2021
Miljøkrav til nybygg	Utrede energi- og miljøkrav til nybygg og innleiebygg.	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		1	2021
	Utrede krav om fossilfrie bygg. I kommende ØP 2021- 2024 legge frem forslag med kalkyler på to pilotbygg innenfor 0-utslipp/plusshus. Et formålsbygg som 0-utslippshus og en EFF bolig (bolig for personer	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning	Evt. budsjettmidler	2	2020-2023

	med nedsatt funksjonsevne) som Plusshus.					
	Innføre SD – anlegg (sentralt driftssystem) og EOS (energioppfølgingssystem) for alle bygg, eksisterende og nye, over 1000 kvm.	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning	Budsjettmidler	2	2022
	Stille krav om solceller på alle nybygg og hovedombygginger hvis de er inntjent halvveis ut i levetid på installasjonen (30 års levetid) over 1000 kvm BRA. (Utarbeide beregningsmal, LCC og CO ²).	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning	Driftsbudsjett evt. budsjettmidler	2	2021
Tiltak på eksisterende bygg	Omlægging av energiløsninger i eksisterende bygg. Forbedring av klimaskall. Evaluering av tiltak og ny tiltaksplan	Eiendom	Eiendom Forvaltning	Driftsbudsjett evt. budsjettmidler	2	løpende
Sykkeltilrettelegging på kommunale bygg	Sikre god tilrettelegging på nybygg gjennom funksjons- og arealprogram.	Eiendom	Eiendom PA og utvikling	Driftsbudsjett evt. budsjettmidler	1	løpende
	Utarbeide kartlegging og tiltaksplan for Eksisterende bygg	Eiendom	Eiendom Forvaltning	Driftsbudsjett evt. ø budsjettmidler	2	2021
Tiltak på byggeplass/i byggeprosessen	Bidra i regionalt pilotprosjekt om fossilfrie byggeplasser (mål i 2030)	Eiendom	Eiendom PA		2	2021 →

Fossilfrie byggeplasser, avfallsfrie byggeplasser og gjenbruk.	Utredning for å avklare god gjenbruk av materialer	Eiendom	Eiendom PA	Ekstern finansiering	3	2022
	Regionalt Pilotprosjekt avfallsfrie byggeplasser Nasjonalt innovasjonsprosjekt Avklare mål for dette innen 2023	Eiendom	Eiendom PA		3	2023
Redusert bruk av plast	Ved nyetablering eller rehabilitering av uteområder skal alternativer til plastdekke vurderes.	Eiendom, PIV	Eiendom PA/Forvaltning PIV	Ekstern finansiering	2	2021
Nettverk	Bidra inn i nettverket regionalt og nasjonalt (ASSS)	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		2	2020 →
Byggeierkriterier – Miljøfyrtårn-sertifisering	Oppfølging og implementering av oppfølgingsverktøy for byggeierkriteriene vedr. Miljøfyrtårn-sertifiseringen av kommunal virksomhet.	Eiendom	Eiendom Forvaltning		2	2020-2023
5.4 Holdningsskapende arbeid						
Satsingsområde	Tiltak	Ansvar	Leder arbeidet/ deltar i arbeidet	Finansiering	Prioritert	Gjennomføring
Informasjon og kampanjearbeid rettet mot	Opprette nettverk med byggebransjen.	Eiendom	Eiendom PA og utvikling	Budsjettmidler	2	2023
	Veiledning om miljø og energigivnlige byggeprosjekt.	Eiendom	Eiendom PA/Forvaltning		2	Løpende

befolkningen og bransje	Kartlegge kilder til tiltaksmidler og informere om det til utbyggere i oppstartsmøte.	Byutvikling og teknisk	Plan		3	2021
	Vurdere og eventuelt innføre reduserte byggesaksgebyr for plusshus og passivhus.	Byutvikling og teknisk	Byggesak	Budsjettmidler	1	2021
	Formidling av informasjon om kommunens arbeid med klima og miljø på kommunen nettside.	Organisasjon	I samarbeid med kommunens øvrige avdelinger	Budsjettmidler	1	2021
	Vurdere årlig arrangement med fokus på sirkulær økonomi	Byutvikling og teknisk	VAR	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2022
	Vurdere miljødag med fokus på tiltak rettet mot befolkningen	Rådmannen	Prosjektorganisering, deltakelse ikke avklart	Ekstern finansiering/ budsjettmidler	3	2023
	Tilbud til virksomheter om gratis sertifisering	Organisasjon			3	Løpende
	Dele ut biokull	Byutvikling og teknisk	Stab		1	2021
Miljøtiltak i skoler og barnehager i Sandnes	Sikre kontaktpunkt mellom skole og barnehager og fagressurser på miljøområdet i kommunens organisasjon	Oppvekst Skole/ Oppvekst Barn og unge	Samfunnsplan		1	2021
	Utvikle gode konkrete undervisningsopplegg for skole og barnehager med utgangspunkt i lokale ressurser og utfordringer	Oppvekst Skole/ Oppvekst Barn og unge	Skoler og barnehager		1	Løpende
	Synliggjøre kunnskapsgrunnlaget om miljøtilstanden i kommunen	Byutvikling og teknisk	Samfunnsplan Geodata		1	Løpende
	Gjennomføre konkrete miljøprosjekt i skolen	Oppvekst Skole/ Oppvekst Barn og unge	Skoler Barnehager		2	Løpende

	Bistå skolene i konkrete undervisningsprosjekt (for eksempel vannprøvetaking, friluftsliv, ryddeaksjoner og biotopovervåking)	Kommunens øvrige enheter	Kommunens øvrige avdelinger		2	Løpende
	Jobbe for at elever kommer seg mest mulig miljøvennlig til og fra skolen. Deltakelse i sykkel og gåaksjoner	Oppvekst Skole Oppvekst barn og unge	Skoler og barnehager		2	Løpende
	Knytte opplæring opp mot miljøsertifiseringsordningen	Oppvekst Skole/ Oppvekst Barn og unge	Skoler barnehager		2	løpende